

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

שתיקה ביום שמעו

ע' בהגמ' דף ע"ט דמסיק דהשותק כל היום ע"מ למיקט תו אינו יכול להפר. ומזה מוכח דדינא דשתיקה מעת לעת אינו משום דנחשב השתיקה כקיום, אלא דהוי גזרת הכתוב דזכות ההפרה אינו אלא ביום שמעו. אלא דלפ"ז קשה דאיך כתב הר"ן (שם) דילפינן דמהני קיום בלב "משתיקה דיום שמעו דהיא קיימת דטעמא מאי משום דכיון שעבר יום שמיעה ולא הפר גלי אדעתיה שהוא רוצה בקיומו של נדר אלמא כל שבלבו לקיימו סג"י, דלפ"ד ליכא הוכחה משתיקה כלל! וצ"ל דהוכחת הר"ן היא משתיקה ע"מ לקיים, דאמרינן בהגמ' דתלתא קראי כתיבי חד לשותק ע"מ לקיים וחד לשותק סתם וחד לשותק ע"מ למיקט. ופירש הר"ן דשותק ע"מ לקיים היינו לקיימו למחר. וע"כ צ"ל דהטעם דאינו יכול להפר הוי משום דחשוב השתיקה כקיום, דאי לא תימא הכי תרי קראי ל"ל. ומזה הוכיח הר"ן דקיום בלב מהני.

ולפ"ז יש לחקור היכא דביום שמעו היה אנוס ולא הוי יכול להפר, וכגון שאנסוהו לסטים, אי יכול להפר אח"כ כשנסתלק האנוס. מי אמרינן דכיון דדינא דשתיקה הוי גזרת הכתוב דלית ליה זכות אלא ביום שמעו, לכן אפילו כשהוי אנוס אבד זכותו. או דילמא כיון דמשום האנוס לא היה יכול להפר לא קרינן ביה ביום שמעו, וכדאמרינן גבי יודע אני דיש נדרים ואיני יודע דיש מפירים דדינא הוא דיכול להפר אפילו אחר יום שמעו משום האי טעמא. ולכאורה הוי נראה דבהא פליגי הבבלי והירושלמי. דע' לעיל דף ע"א דקאמרינן "איבעיא להו גירושין כשתיקה דמיא או כהקמה דמיא למאי נפ"מ כגון שנדרה ושמע בעלה וגרשה ואהדרה ביומיה אי אמר מר כשתיקה דמי מצי. מיפר לה ואי אמר מר כהקמה דמי לא מצי מיפר לה". וכתב שם הר"ן דדוקא נקט ואהדרה ביומיה, דאל"ה אפילו את"ל דכשתיקה דמי אינו יכול להפר דקא עבר יום שמעו. וע' בהרא"ש שם דדייק דהירושלמי פליגי וסבר דלהצד כשתיקה דמי יכול להפר אפילו כשלא אהדרה ביומיה. דאמרינן בהירושלמי דאי שמע כשהוא פקח ונתחרש ואח"כ נתרפא דיכול להפר. ולכאורה הוי נראה דבהא פליגי אי מקרי יום שמעו כשקרה אנוס ולא היה יכול להפר.

[אך נראה דאין זה מוכח.] דתנן (בערכין ל"א:, גיטין ע"ד:) בראשונה היה נטמן יום שנים עשר חדש כדי שיהא חלוט לו התקין הלל הזקן שיהא חולש את מעותיו ללשכה ויהא שובר את הדלת ונכנס כו'. והקשה האגודה אמאי בעינן תקנת הלל, הא כיון דהוי הלוקח נטמן הו"ל המוכר אנוס, ומדינא הוי יכול לפדותו גם לאחר י"ב חודש! ותירץ דכיון דהיה אפשר לו לפדות קודם שנטמן הלוקח לא מקרי אנוס. ואיכא דחולקים עליו וסוברים דגם בכה"ג מקרי אנוס. וע' ביו"ד סי' רל"ב דהביא שם

הרמ"א שתי הדעות היכא דנשבע לעשות דבר תוך שנה ונאנס בסופו ולא היה יכול לעשותו, אי הוי נחשב כאנוס. וא"כ נראה לומר דהבבלי והירושלמי פליגי בפלוגתא דהאגודה ושאר הראשונים. דהבבלי סבר כהאגודה דהיכא דלכתחלה הוי בידו להפר לא חשיב כאנוס ושפיר מקרי יום שמעו. והירושלמי סבר כהחולקים על האגודה דסו"ס עכשו הוי אנוס. אבל כו"ע מודים דאם הוי אנוס כל היום כולו לא מיקרי יום שמעו. אלא דלפ"ז קשה הא דתנינן דמפירין נדרים בשבת ופירש הר"ן (דף ע"ז) הטעם דאי לא יכול להפר בשבת יעבור יום שמעו ולא יהא בידו להפר לעולם, ולדברנו כיון דהוי אנוס כל השבת יהא יכול להפר אחר השבת? ואולי י"ל דהתם לא הוי אלא גזירה דרבנן, ובכי האי גוונא לא גזרו.

ה ע ר ה

(1). ע' באפיקי ים סי' י"ז ובדבר אברהם ח"ב סי' י"ד אות ט'.

מה. לשון הרמב"ם שם צפרק י"א ד"ו י"ג ונלמד מדיון שלפניו, וכיון שלא שבע יכול להפטר אפילו לאחר כמה ימים כשישמע:

מה. לשון הטור [עמוד תקנ"ג] מהלך דלבע"א אי גירושין הוה כהקמה, וליימניו לעיל כענין י"ז [אות מב; ר"ן שם ע"ב, א ד"ה ולענין; שם הרמב"ן שם ט"ז; ר"א"ש שם פ"י סימן ד; רמב"ם שם הלכה יז]:

מו. מנזלר כמזבז [מנזר ל. ו-טו]:

מו. משנה נדרים דף ע"ו ע"ב ובגירסת הר"א"ש [שם פ"י סימן ז] ורבינו מנחם [שם קט, ב] והר"ף [שם סג, א] דגרסי דלמי הלכה כהני מנאי דסגרי מנע לעת, וכן כתב הרמב"ם צפרק י"ג מהלכות נדרים [הלכה טו; סמ"ג לאוין רמב ע"ב, ב];

מה. מסקנת הגמרא שם [נדרים דף ע"ב; ר"ן שם ט"ז; ר"ן שם ט"ז; ר"ה ותכמים; רמב"ם שם הלכה יז]. ובשוק על מנת לקיים לאחור שוב אינו יכול להפטר [ר"ן שם]. ועיין צעניף מ"א:

מה. משנה שם דף פ"ז ע"ב:

ג. שם בשמנה וכתמים, וכפירוש הר"א"ש [שם ע"ב, ג ד"ה יפין והר"ן] וס"ט, א ד"ה יפין ו"ה ותכמים] וכן כתב הרמב"ם [שם צפרק י"ג הלכה ב]:

גל. הרשב"א צמחנות [מ"ה סימן יז]:

גכ. שו"ת הרשב"א שם סימן רח:

(*) וסיים שם כיון דמכס עוקר הגדר מעיקרו הקמה מעיקרה וממלא ההפדה במקומה עומדת:

נד. הרשב"ך [משנין ח"ג סימן רנה, והגהות מרדכי שם רמז סט, ג] שם ר"י ורבי אליעזר [מ"י]:

ציונים לרמ"א עם ציונים מהש"ך

ז. מהר"י וייל סימן ט"ו, ומרדכי פרק השולח [ועיין נמו שער בשם ר"י, והגהות מרדכי דשבת [נמו מקו] בשם רבי יונתן; מהר"ק שורש ג']:

הגהות והערות

[כה] מוקן ע"פ אמרי בינה, ועיין שלמי נדרים סג, א ד"ה צ"ג, שהיה לז"ל "ביום שמעו קודם השאלה":

כה"ט, וז"ל "כיון שישלם להסיר לה עדיין יכול המכס להסיר": (יודות נדרים, יד יוסף פ"ק ד"א)

[ב] הוצא בשיטה מקובצת

ל"ה אפילו לא ביוון בשתיקתו אלא לצערה אינו יכול להפטר. שוב, כיון שעבר היום, ואם שומק על מנת לקיים לאחור שוב אינו יכול להפטר אפילו בו ציוס, הר"ן [נדרים ע"ב, א ד"ה ותכמים] ומנזלו צ"י [עמוד מקנ"ג ד"ה ומ"ש ואם עבר] ודרכי משה [אות יא], וכן הוא לקמן כענין מ"א דקיום צלזל הוי קיום: ל"ה הפרתו. ראשונה שהפטר ציוס שמעו [קודם] [אחר] [כה] ההקמה, הפרה, ואין נדרך לתזור ולהפטר, כיון שהמכס עוקר הגדר מעיקרו הוי הקמה הראשונה כמי שלא היה: ל"ה והחריש ל"ה יובל חכם כ"ו. וכל שכן אם לא שמע הנבעל י" הלכך יחיר לה עדיין, דיכול מכס להסיר [כה]:

ונתארסה לאחר בו ביום אפילו למאה אביה ובעלה [מ"ה] נדרה המאורסה שנדרה י" ולא שמע אביה ולא בעלה ונתגרשה ונתארסה לאחר אפילו לאחר כמה ימים כשישמע האב והארום האחרון מפירים נדרים שנדרה בפני הארום הראשון הואיל ולא שמע אותם הארום הראשון:

[מ"ז] הא דאמרין שחוזרת לרשות האב לבטל מה שנדרה תחת הארום והוא שמעו דוקא בשמת הבעל מן האירוסין אבל אם גרשה לא דמספקא לן אי גירושין כהקמה דמי הילכך אם שמע נדרה וגירשה אין האב יכול להפטר לא לבדו ולא בשותפות עם ארום אחר ואפילו עם הראשון נמי לא אפילו החזירה ביום השמיעה אבל אם לא שמע הארום נדרה וגירשה דינה כמו לא שמע ומת לכל דבר:

כ"א [מ"ז] אין האב מפר נדרו בתו ולא הבעל נדרו אשתו [ה] מ"א אלא [כ] ביום שמעם [מ"ח] מ דוקא כל היום ולא מעת לעת [מ"ט] שאם שמע בתחלת הלילה מפר כל הלילה ויום המחרת ואם שמע עמוך לחשיבה אינו מפר אלא עד שתחשך ואם עבר היום ושתיק ל"ה אפילו לא ביוון בשתיקתו אלא [כ] לצערה אינו יכול להפטר י" ואם שתיק בפני שאינו יודע שיש ביד הבעל להפטר או אפילו יודע: אלא שנדרה נדר שסבור שאינו יכול להפטר כגון שסבור שאינו עינוי נפש יכול להפטר אפילו לאחר כמה ימים ולא הויא שתיקתו קיום [כ] ושעת ידיעתו כהילו היא שעת הנדר או יום שמיעה ויפר לה כל אותו היום:

כ"ב [כ"א] נדרה אשתו וקיים לה באחד מלשונות של הקמה וכסבור שאינו לשון הקם ובו ביום הפך לה [כה] הקמתו [כ"ז] הקמה [כ"ז] והוא הדין למי שיודע שיש בידו להפטר אותו נדר שנדרה אבל לא ידע שצריך להפטר ביום שמעו כיון שעבר יום שמיעה אינו יכול להפטר [כ"ג] וכן נשאל על ההקם ל"ה הפרתו שהפך הפרה [כ] ואינו צריך [כה] לחזור ולהפטר:

כ"ג [כ"ד] בעל שקיים נדרו אשתו והלכה לפני שלשה הדיוטות והתירו לה מותר: הגה [כ"ו] ויש אומרים דלמי מכס או שלשה הדיוטות יכולין להסיר אחר הקמה של [כ"ט] בעל [ג] אצל אם לא הפך לה הנבעל ל"ה והחריש לה וכל מכס או שלשה הדיוטות ערך להם למהרי"ק ש

סוף ספ"ה בא שמיעה וכו'. שומק על מנת לקיים לאחור, שוב אינו יכול להפטר אפילו בו ציוס: ספ"ה כ"ה הקמה והקמה. ואם קיים לה במנאי אם מעשה דבר פלוני ולא עשאתו, אם עבר יום שמיעה פטור הוא מדינא אלו שאינו יכול להפטר, ואם חזר והפטר לה ציוס שמעו הוי זה ספק, ועיין לפני דין מ"ו מ"מ, כן נראה לי:

הגהות רעק"א

(ה) [ש"ע ספ"ה בא] אלא ביום שמעם. עיין משנות ראש יוסף סימן ז' [כה"ה] [דף י"א, א] נדרה שישול הגדר לאחר שלשים יום ושמע הנבעל ציוס שנדרה ושתק, דלמי יכול להפטר ציוס ששל הגדר. ועיין צ"י סימן ז' וס"ט וס"ט וס"ט, ועיין צ"ח ס"ק מ"ו [עמוד מקנ"ג ד"ה ומ"ש] שכתב הטעם דבעל יכול להפטר קודם שישול, כיון דנדרך להפטר ציוס שמעו משום הוי יכול להפטר קודם ששל הגדר, דלא לא יפר עמה שוב אינו יכול להפטר, ע"ש:

כ"ו [במדבר ל, ט] לימד כ"ו. ושם [בספרין] למעלה מזה, ואם הניא אביה אותה כ"ו [במדבר שם, ו], באב מגין כ"ו, תלמוד לומר [שם, יז] אלה התקיים אשר צוה ה' את משה, על כרחך אתה מקיש את האב לבעל כ"ו: [מ"ח] ודוקא כ"ו. עיין חוספות דשבת דף קנ"ז א' ד"ה והלכתא כ"ו, וכן מסקנת הר"א"ש בנדרים שם בספקו [נדרים פ"י סימן ז], וכן פסק הרמב"ם [נדרים י"ב, טו] ושאר פוסקים [רבינו הגאון שבת שם; ר"י שם ס"ח, א; סמ"ג לאוין רמב ע"ב, ב]; [מ"ט] שאם כ"ו. מתניתין בנדרים שם [ע"ב, ב]; [ג] וישנה ידיעתו כ"ו. ר"ן שם [פ"ו, ב] ד"ה יפר כ"ו וד"ה ר"מ, ובסב"א האחרונה, וכן פירש הר"ן סוף פרק י' ע"ט א' ד"ה ותכמים כ"ו, ועד כאן לא פליגי רבנן כ"ו. וכן כתב הר"א"ש שם [ע"ב, ב] בפירושו ד"ה רבי מאיר כ"ו: [נ"א] [ספ"ה ב] נדרה כ"ו. דקיום בטעות הוי קיום, שם [שו"ת הרשב"א ח"ה סימן י"ז], וצ"ע: [נ"ב] והוא הדין כ"ו. כנוכר לעיל בספ"ה כ"א [ס"ק ג] דעד כאן לא פליגי רבנן אלא משום דסבירא להו דלא הוי יום שמיעה, מה שאין כן כאן: [נ"ג] ואם נשאל כ"ו. עיין באר הגולה [אחר אות נ"א] וכמו שכתוב בפרק המדיר [כתובת ע"ד ז'] ושאר מקומות, ועיין לקמן ספ"ה ג': [נ"ד] [ספ"ה ב] בע"מ מה שכתוב בכתובות ע"א [ע"א] הכא במאי עסקינן כגון כ"ו, ועיין רש"י שם ד"ה שנדרה כ"ו, וכל שכן בשתיקת הבעל, וכמו שכתוב שם והניא האשה כ"ו ולא הפך כ"ו ואם אמר כ"ו, ושם [עמוד] ב' אבל הכא נדרה כ"ו, וכן כתב רש"י ביבמות כ"ה ב' ד"ה בנדר כ"ו, וכן פירש ר"א"מ [כ] מה שכתוב בפרק י"ז, וצ"ע: [נ"ב] והוא הדין כ"ו. וכ"ה הוא ברובו של ר"מ, וכן הוא ברובו של ר"מ, וכן פירש הר"ן [ה] כפירוש ר"א"מ, הגהות מרדכי [ומן חסון] [ומדרכין] סוף פרק ג' דשבת [נמו ש"ט]: [נ"ה] [הגה] ויש אומרים כ"ו. ממה שכתוב בשבת מ"ו ב' מתיב רמי בר חמא מפירין כ"ו, ולא משני דסגי בשלשה הדיוטות כמו שכתוב שם בסמך, הגהות מרדכי שם. ובספרי [מטות פ"קא קנ"ג], כל נדר וכל שבעת כ"ו [במדבר ל, יז] תלמוד לומר לענות נפש, מה זה נדר שאין מתחלל על ידי אחרים כ"ו, ר"ל מה עינוי נפש שאין ניתר על ידי אחרים ומתחלל על ידי בעל, הוא הדין לדברים שבינו לבנינו, מרדכי פרק ד' דגטין [נמו ש"ע] בשם ר"י. ובכתובות שם [נ"א] הוא נותן אצבע כ"ו ואי יכולה להתיר מאי עקביה הרי היא יכולה להתיר. ומהר"מ מינץ סימן י"ח, ע"ש שהאריך מאד. וכחב מהרי"ק

פתיח תשובה

ר"ד (א) ביום. עיין בתשובת ראש יוסף תשובה ו' [כה"ה] דף י"ד [ע"א] שנשאל אשה שנדרה לאחר שלשים יום ושמע בעלה ביום שנדרה ולא הפך לה [דאף שעדיין לא חל הנדר יכול להפטר כדלקמן ספ"ה ס"ט], אם יכול

(ב) לחזור. כיון שהמכס עוקר הגדר מעיקרו, ואם קיים לה [דף י"ד [ע"א]]

הוא [הנה ספ"ה ב] ויש אומרים דאין חכם וכו'. וכן כתב הרשב"א בתשובה כתי"י שאם החריש לה ועתה חפץ שיחזרה ומתירין לה, ואם קיים לה הבעל ועדיין עומד בקיומו ואינו חפץ שיחזרה אין מתירין לה כלל, ואם קיים לה חפץ להתיר אי נמי שותק אי נמי דליתא קמן. פלוגתא דרבוואא, ודעתיה להתמיר, אלא מתירין

כ"ה [רע"א ש"י משנה זו] "סימן ז", לני סומר את הפתחו משוכה שלמה "סימן ז", כ' צ"ח ראש יוסף ח"א מספור לסימנים, והלכך לתקן נאופן שמשוכה זו מהיה סימן ז' או ז':

הוא [הנה ספ"ה ב] ויש אומרים דאין חכם וכו'. וכן כתב הרשב"א בתשובה כתי"י שאם החריש לה ועתה חפץ שיחזרה ומתירין לה, ואם קיים לה הבעל ועדיין עומד בקיומו ואינו חפץ שיחזרה אין מתירין לה כלל, ואם קיים לה חפץ להתיר אי נמי שותק אי נמי דליתא קמן. פלוגתא דרבוואא, ודעתיה להתמיר, אלא מתירין

כ"ה [רע"א ש"י משנה זו] "סימן ז", לני סומר את הפתחו משוכה שלמה "סימן ז", כ' צ"ח ראש יוסף ח"א מספור לסימנים, והלכך לתקן נאופן שמשוכה זו מהיה סימן ז' או ז':

הוא [הנה ספ"ה ב] ויש אומרים דאין חכם וכו'. וכן כתב הרשב"א בתשובה כתי"י שאם החריש לה ועתה חפץ שיחזרה ומתירין לה, ואם קיים לה הבעל ועדיין עומד בקיומו ואינו חפץ שיחזרה אין מתירין לה כלל, ואם קיים לה חפץ להתיר אי נמי שותק אי נמי דליתא קמן. פלוגתא דרבוואא, ודעתיה להתמיר, אלא מתירין

גירסת הגר"א

שהיה צעלה שומע היה מפר שומע אני יהיה מופר תלמוד לומר אישה הפרס. אם יפר הצעל מופר ואם לאו אינו מופר. אמר לצפוטרופוס כל נדרים שתהא נודרת אשתי מלאך עד שאצוץ ממקום פלוני הפר לה והפר לה שומעני יהיה מופר ת"ל אישה הפרס אם הפר הצעל מופר ואם לאו אינו מופר דברי ר' יאשיהו. ר' יונתן אומר מצינו בכל יסלח לה. הרי שנדרה וצטל לה בצצו והלכה ועשתה מזידה מנין שנריכה סליחה ת"ל וה' יסלח לה. (סליק פיסקא):

ספרי

אני יהיה מופר, תלמוד לומר אישה הפרס, אם הפר הבעל מופר ואם לאו אינו מופר, דברי רבי יאשיהו. רבי יונתן אומר מצינו בכל מקום ששלוחו של אדם כמותו. וי"י יסלח לה. סליק פיסקא.

ונוח

פיסקא קנה

פרק ל (יד) כל נדר וכל שבועת אפר לענת נפש אישה יקימנו ואישה יפרנו:

גירסת הגר"א

פיסקא קנה כל נדר וכל שבועת אפר לענות נפש. למה נאמר לפי שהוא אומר והפר את נדרה אשר עליה שומע אני צין שיש צהם ענוי נפש צין שאין צהם ענוי נפש ת"ל כל נדר וכל שבועת אפר לענות נפש אישה יקימנו ואישה יפרנו לא אמרתי אלא נדרים שיש צהם ענוי נפש. נדרים שהם צינו לצינה מנין ת"ל אלה החקים אשר צוה ה' את משה צין איש לאשתו צין אב לבתו צין שיש בהם ענוי נפש ובין צהן ענוי נפש וצין שאין צהן ענוי נפש ומה נדר זה שאינו מתחלל לאחרים אף נדר זה שאינו מתחלל לאחרים דברי ר' יאשיהו. ר' יונתן אומר מצינו נדרים שמתחלל לאחרים והרי הוא מפר כיצד אמרה קונם פירות העולם עלי הרי זה יפר. קונם פירות מדינה זו עלי יצא לה מן מדינה אחרת. פירות חנוני זה עלי אין יכול להפר ואם לא הייתה פרנסתו אלא ממנו ה"ו יפר. אין לי אלא צעל שאינו מפר אלא נדר שיש צינו

ספרי

ופיסקא קנה] וכל נדר וכל שבועת אפר לענות נפש. למה נאמר, לפי שהוא אומר והפר את נדרה אשר עליה, שומע אני בין שיש בהן ענוי נפש בין שאין בהם ענוי נפש, תלמוד לומר וכל נדר וכל שבועת אפר לענות נפש אישה יקימנו ואישה יפרנו, לא אמרתי אלא *נדרים שיש בהם ענוי נפש. נדרים שהם בינו לבינה ^{נדרים עט} מניין, תלמוד לומר אלה החוקים אשר צוה יי' את משה בין איש לאשתו בין אב לבתו, שומע אני בין שיש בהם ענוי נפש ובין שאין בהן ענוי נפש, תלמוד לומר כל נדר וכל שבועת אפר לענות נפש. ומה זה נדר שאינו מתחלל אלא על פי אחרים הוא מפר, כך כל נדר שאינו מתחלל אלא על פי אחרים הוא מפר, דברי רבי יאשיהו. רבי יונתן אומר מצינו נדר שאינו מתחלל על ידי אחרים אלא בו הרי הוא מפר, כאיזה צד, אמר קונם פירות העולם עלי הרי זה יפר, קונם פירות מדינה זו עלי יביא לה מן מדינה אחרת. פירות חנווני זה עלי אין יכול להפר, אלא מה זה נדר שאין מתחלל על ידי אחרים אלא בו הוא מפר, אין לי אלא

פירוש הראב"ד

[פיסקא קנה] בין נדרים שאין בהם ענוי נפש. פי' אלא בינו לבינה: לא אמרתי וכו'... נדר שבינו לבינה מנין. [פי'] שהוא מופר לעצמו והכי נמי אמרינן בנדרים (עט עמ') בנדרים ענוי נפש מפר בין לעצמו בין לאחרים, ושבינו לבינה אינו מופר אלא לעצמו אבל אם נתגרשה ממנו אסורה; והתם פליגי ר' יוסי' שלא ארחץ ושלא אתקשט אי הוון דברים שבינו לבינה אם לאו: ה"ג שומע אני בין נדרים וכו': נדרים שיש בהם ענוי נפש. כגון פירות

העולם עלי: בין נדרים שאין בהם ענוי נפש. כגון שאיני עושה לפי אחיך, לפי אביך: ה"ג מה ענוי נפש שאין מתחלל על ידי אחרים [הוא מפר]. דהא בבעל תלינהו רחמנא: אף כל נדר. כגון דברים שבינו לבינה: ר' יונתן [אומר] מצינו נדר שאין מתחלל על ידי אחרים ואינו מופר. ^{ה"ג} (ה"ג) ור' יונתן לא אתי לאיפלוגי אלא לאשמועינן דאין זה כלל דאיכא ענוי נפש שאינו יכול להפר כגון פירות מדינה זו [עלי] או פירות חנוני זה: ^א

זכרון יוסף טוביה

ד במשנה שם. ש אפילו הכי אינו יכול להפרו. ת עין נדרים פב עמ' א.

ספרי

גירסת הגר"א

בעל שאינו מפר אלא נדר שיש בינו לבינה ונדר שיש בהם עינוי נפש, האב מנין, הרי אתה דן, הואיל והאב מפר והבעל מיפר, מה הבעל אין מיפר אלא נדרים שבינו לבינה ונדרים שיש בהם עינוי נפש, אף האב לא יפר אלא נדרים שבינו לבינה ונדרים שיש בהם עינוי נפש. או חילוף, הואיל והאב מיפר והבעל מיפר, מה האב מיפר כל נדר אף הבעל מיפר כל נדר, הא מה אני מקיים כל נדר וכל שבועת איסר לענות נפש, בימי הבגד, אבל בימי הנעורים יפר כל נדריה, תלמוד לומר בנעוריה בית אביה, נעורים בבית אביה אמרתי ולא נעורים בבית הבעל. דנתי וחילפתי בטל וזכיתי לדין כבתחילה, הואיל והבעל מיפר והאב מיפר, מה הבעל אין מיפר אלא נדרים שבינו לבינה ונדרים שיש בהם עינוי נפש, אף האב לא יפר אלא נדרים שבינו לבינה ונדרים שיש בהם עינוי נפש. ועוד קל וחומר, מה הבעל שמפר בבגד אין מיפר אלא נדרים שבינו לבינה ונדרים שיש בהם עינוי נפש, האב שאין מפר בבגד אינו דין. לא אם אמרת בבעל שאין הרשות מתרוקנת לו, לפיכך אין מיפר אלא נדרים שבינו לבינה ונדרים שיש בהם עינוי נפש, תאמר באב שהרשות מתרוקנת לו, לפיכך יפר כל נדר, לא זכיתי לדין, ת"ל אלה החוקים, על כורחך אתה מקיש את האב לבעל, מה הבעל אין מפר אלא נדר שיש בהם עינוי נפש אף האב יכול. אישה יקימונו ואישה יפירונו. * נדרה מן התאינים ומן הענבים קיים בתאינים כולו קיים, היפר לתאינים אין מופר עד שיפר אף לענבים, דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר קיים לתאינים ולא קיים לענבים, שנאמר אישה יקימונו ואישה יפירונו. נדרה מן התאינים ומן הענבים, ונשאל לחכם והתיר לה לתאינים ולא לענבים, לענבים ולא לתאינים, כולו מותר. אסר לה לתאינים ולא לענבים, לענבים ולא לתאינים אסור. הפר לה בעלה לתאינים ולא לענבים, לענבים ולא לתאינים, כולו מופר. קיים לה לתאינים ולא לענבים, לענבים ולא לתאינים, כולו קיים. אימתי בזמן שהוא יפרנו. נדרה מן התאינים ומן הענבים קיים בתאינים כולו קיים. הפר לתאינים אין מופר עד שיפר אף לענבים דברי

פירוש הראב"ד

קיים (תנאים) [לתאינים] כולו קיים. מיירי [אפילו] מהם² ומחמיר בהקם מבהפר¹; ור' עקיבא משה בשני נדרים³ דדריש [ר"י] [אישה] יקימונו אפי' לאחד מדותיו⁴ במינו כלומר במקצתו⁵ והכא מיירי [דווקא]

זכרון יוסף טוביה

א א' בתאינים וא' בענבים. ועיין נדרים פז עמ' ב. ב בהקמה דווקא דמיירי בהקמה לחד דכתיב יקימונו ולא יקימום וגם יקימונו דרשינו כאילו אמר "קים ממנו" אבל הפר דמסיים באות ר"ש א"א לדרוש כן. ג ולרבי עקיבא אין הפרש בין הקמה והפרה דבשניהם סני אם בטל או קיים אחד מהם בנדר אחד אבל בשני נדרים מאי דהופר הופר מאי דהוקם הוקם. ד הכל שוה בין אם הופר בין אם הוקם כלומר אם ייחד הבעל רק מין א' דהוה מקצת המינים קאי על כל מין ומין בנדרה. ה אם הופר מקצתו הופר כולו.

לבינה ונדר שיש בו ענוי נפש. האב מנין הרי אתה דן הואיל והאב מפר והבעל מפר מה הצעל אין מפר אלא נדרים שבינו לבינה ונדרים שיש בהם ענוי נפש אף האב לא יפר אלא נדרים שבינו לבינה ונדרים שיש בהם ענוי נפש. או חילוף הואיל והאב מפר והבעל מפר מה האב מפר כל נדר אף הבעל מפר כל נדר. הא מה אני מקיים כל נדר וכל שבועת אסר לענות נפש צימי הבגד אצל צימי הנעורים יפר כל נדריה ת"ל בנעוריה בית אביה. נעורים ציית אביה אמרתי ולא נעורים ציית הבעל. דנתי וחילפתי בטל [החילוף] וזכיתי לדין כבתחלה הואיל והבעל מפר והאב מפר. מה הבעל אין מפר אלא נדרים שבינו לבינה ונדרים שיש בהם ענוי נפש אף האב לא יפר אלא נדרים שבינו לבינה ונדרים שיש בהם ענוי נפש. ועוד ק"ו מה הבעל שמפר בבגד אין מפר אלא נדרים שבינו לבינה ונדרים שיש בהם ענוי נפש, האב שאין מפר בבגד אינו דין. לא אם אמרת בצעל שאין הרשות מתרוקנת לו לפיכך אין מפר אלא נדרים שבינו לבינה ונדרים שיש בהם ענוי נפש תאמר באב שהרשות מתרוקנת לו לפיכך לא זכיתי לדין תלמוד לומר לומר אלה החקים מקיש את האב לבעל. מה הבעל אין מפר אלא נדרים שבינו לבינה ונדרים שיש בהם ענוי נפש אף האב אינו מפר אלא נדרים שבינו לבינה ונדרים שיש בהם ענוי נפש. אימתי בזמן שהוא יפרנו. נדרה מן התאינים ומן הענבים קיים בתאינים כולו קיים. הפר לתאינים אין מופר עד שיפר אף לענבים דברי

הפלאה. הלכות נדרים פי"ב

הרדב"ז (כ"ב)

ב ומה בין נדרים שיש בהם עינוי נפש וכו'. אקשינן עלה דמתני' נדרי עינוי נפש הוא דמפר שאין בהם עינוי נפש אינו מפר והתניא בין איש לאשתו בין אב לבתו מלמד שהבעל מיפר נדרים שבינו לבניו ומסקין תלמודא הלן והלן היא הפרה אלא נדרי עינוי נפש מיפר בין לעצמו בין לאחרים אין בהם עינוי נפש לעצמו מפר לאחרים אינו מפר

ע"כ. ומבחייתא זו הקשו על רבינו דמשמע דאב ובעל שוין בהפאה. וז"ל תשובתו ולא הביא מקרא זה על ההיקש שדרש ר"ש בספרי אלא הביא מקרא זה קושיא על המשנה שאמרה דברים אלו שמפר הם דברים שיש בהם עינוי הקשה ואמר עינוי נפש הוא דמפר שאין בהם עינוי נפש אינו מפר והתניא בין איש לאשתו מלמד שמפר דברים שבינו לבניו ע"כ. ודברים נדרים הם שלא הימה כונת המקשה אלא מבין איש לאשתו אלא דמיימי כולי קרא והכי אורחיה דתלמודא בכמה דוכתי: **ב ביצד נדרה שלא לאכול בשר מפר לה** וכו'. הכי מסקינן התם דתשמיש

המטה היו דברים שבינו לבניו ולקמן יתבאר בעזרת השם יתברך:

אחד **ב וכו' שי** ומה בין נדרים שיש בהם עינוי נפש לדברים וכו'. מנואר שם בגמרא:

אחד

לחם משנה

המשנה היא אסרה הנחת עממה על כל היהודים מתשמיש קאמר כמו שאמרנו בגמרא ומה שאמר רבינו ז"ל צפירוש המשנה שהוא מאמר דחוי הטעם הוא דקובץ רבינו שם דתשמיש המטה לרבנן הוי עינוי נפש ופסקי שם כחכמים משום דסובר דאישפטיט בעיין מדשמואל דקאמר הנחת פלוני עלי מפר אע"פ שהר"ן ז"ל שם דחה פשיטות זה והוה שכתב רבינו ז"ל שם וסיים דבריו אכל הכ"א שיפר הגדר כלו לפי שהוא מנדרי עינוי נפש וכבר ביארנו שהלכה כחכמים ע"כ. אכל כאן בחיבור כבר נתבאר שדעת רבינו ז"ל לפסקו כר' יוסי וכמו שהכרחתי לעיל מדברי הר"א ז"ל והר"ן ז"ל ופסקו כמתני' דנטולה מן היהודים וכבר פסקה רבינו לעיל ומ"ש כאן וכן אם אסרה וכו' אינה ענין למשנה היא אלא כוונתו כמ"ש. ורחיקי להרב ב"י ז"ל בפרק זה פעם חופס שרבינו ז"ל פסק כרבנן גבי שלא ארתי היום וכו' ופעם חופס שפסקו כר' יוסי כאן גבי הא דשמואל אכל אני ביצרתי שדעת רבינו ז"ל לפסקו ודאי כר' יוסי. גם מה שפירש כאן בהנחתה על אומה ר"ל כפשוטו והטעם מפני שמשאיתו שם רע בשכניו והביא ראיה מפרק המדיר לע"ד לאו ראייה דהתם לא יפר משום דברים שבינו לבניו דלמא הוה יכול להפטר לא היתה יולאת צאלא כמובנה כשהיה נדרה כך וכדכתב הטור ז"ל בסוף הל' נדרים וכן רבינו ז"ל צ"ל צ"ל מהל' אישיות כתב גבי נדרה צנויר דהיה יכול להפטר דמפני כך תאל כמובנה ובודאי דמאי דכתב צ"ל. דהיכא דנדרה היא שלא משאל לשכניו דהוא אינו יכול להפטר ומפני כך תאל שלא כמובנה וכו"כ הך טעמא דהשאלת שם רע לא קאי למעבד ליה דברים שבינו לבניו, אולי קובר הרב ז"ל דכיון דאסרה הנחתה על אומה אחת הוי גנאי טפי ודמי לנדרים שבינו לבניו ושפאה הרב כקונס שאני נהנה לאבא ולאבין וכו' קונס שאני נהנה לך וכו' דכתב הטור ז"ל צ"ל צ"ל דמשום דהוי גנאי לו הוי נדרים שבינו לבניו ולא הביא הרב ז"ל הביא דפרק המדיר אלא לומר דהשאלת שם רע הוי מילתא אכל ודאי לדעמי דהיכא דאיכא השאלת שם רע טפי מדמיקן ליה לבדרים שבינו לבניו. א"כ יש לתרץ בעד רבינו ז"ל למה לא הביא הא דשמואל דהנחת פלוני עלי משום דהוא מפרש כפירוש החוס' ז"ל משם ה"ר יונה ז"ל והר"א ז"ל בשם י"מ דמאי דאמר בגמרא ומאי אין יכול להפטר משום נדרי עינוי נפש קושטא דמילתא קאמר דר"י אית ליה דהוי דברים שבינו לבניו אכל שמואל ודאי דע"כ כרבנן אחי דלמ"ה הגאח פלוני עלי אפי' דברים שבינו לבניו לא הוי דלא דמי לבניו דהוא אלא להתפרנס ממנו ומש"ה הוי דברים שבינו לבניו לר' יוסי אכל הגאח פלוני עלי אינו דברים שבינו לבניו לר"י. ורבינו ז"ל כיון דפסקו כר"י לא הוי הגאח פלוני עלי דברים שבינו לבניו ולכן לא הזכירו והנחת חנוני שאינו מתפרנס ממנו לא הזכירו רבינו ז"ל דהוי דברים שבינו לבניו לר' יוסי משום דלמא דאי ממדינה ומכ"ש הוא כיון דאין פרנסתו אלא ממנו ועוד לא גרע מנודר מן הישמעאלים אע"פ שהם אומה אחת כיון שאין פרנסתו אלא ממנו. כל זה טרחתו להעמיד דברי רבינו ז"ל:

ובשימות או יגרשנה בו'. משמע מדברי רבינו ז"ל דשגרשנה היא אסורה בתשמיש אפי' לו ולא יוכל להחזירה שלא כדברי הטור ז"ל וכתב צ"ח ר"ד דהיא מותרת אחר שתתגרש כל זמן שלא תנשא שאפשר שתחזור אלו וכו' כ"כ הר"א ז"ל אע"כ דשם כתב דצ"ח וואס אמרה קונס תשמישי על כל העולם יפר חלקו ותהא מותרת לו עד שתתגרש ואז אסורה לו ג"כ דמשמע דמשנתגרשה אסורה והוא הפך ממ"ש ראשונה וכמו שהקשה שם הרב"ז ז"ל י"ל דעד שתתגרש דקאמר הטור ז"ל תתגרש ותתנשא לאחר קאמר ולא הולך לפרש דקמן על מ"ש ראשונה אכל מדברי רבינו ז"ל שכבש או יגרשנה הכי היא אסורה בתשמיש כל אדם משמע קל"ה דאפי' לו אסורה וקשה דבגמ' אמרו אמרו שם אישכא דהכי אמרינן התם (דף ע"ט:) ודברים שאין בהם עינוי נפש כי מגרש לה חייל"ל עלה והא מנן ריב"ז אומר יפר שמה יגרשנה ותהא אסורה לחזור לו ע"כ. משמע דכשפטר היא מותרת לחזור לו. ושמא יש לתרץ לטון רבינו ז"ל ולומר דאסורה לכל אדם ולמגרש מותרת כל זמן שלא תנשא לאחר ומ"מ סתם הדברים יותר מציא ומפני כך כתב הרב"ז ז"ל צ"ל צ"ל דברי הרמב"ם ז"ל צ"ל צ"ל מה' נדרים אינם מצוירים כל האורך:

בי"ד

לומר דהקשו זה לזה. והרמב"ן צפירוש המורה כתב דברי ספרי והיושלמי. והר"א מורח"ו כתב שם שרבינו סמך על מ"ש ב"ב דנדרים כל הנדרים והשנועות האב מפר שנאמר ואם הניא אציה אותה כל נדריה ואסריה אשר אסרה על נפשה לא יקום אכל הבעל אינו יכול להפטר אלא נדרים ושנועות שיש בהם עינוי נפש שנאמר לענות נפש אישה יקימנה ואישה

יפנה וה"ה שבינו לבניו שאל' אלא החקים כו' בין איש לאשתו כו' עכ"ל. וכרואתי דבריו אלו נשוממתי איך רבינו בתשובתו לא הביא ראיה מזה המאמר ולא עוד אלא שכתב שלא נזכר דבר זה צ"ב הגמרות וגם הרמב"ן והר"א ז"ל והר"ן אפטר שנעלם מהם מאמר זה וצדקתי בכל הפרק הנזכר ולא מלתא מאמר זה והיייתי נזהר האין העד הר"א מורח"ו על מאמר זה שהוא בפרק הנזכר, ועיינתי צמ"ג ומלאתי שכתב בלשון הזה כל הנדרים והשנועות האב מפר ביום שמעו שנאמר ואם הניא אציה אותה ביום שמעו על נדריה וכו' אכל הבעל אינו יכול להפטר אלא

נדרים ושנועות שיש בהם עינוי נפש שנאמר כל נדר וכל שנועת איסר לענות נפש אישה יקימנה ואישה יפרנה וה"ה שמפר בנדרים שבינו לבניו שנאמר אלה החקים אשר ליה ה' את משה בין איש לאשתו וכו' כדאמרינן בפרק אחרון נדרים עכ"ל. ואין ספק שהר"א מורח"ו חשב ש"מ"ג קמ"ג כדאמרינן פרק אחרון נדרים קאי לכל הדברים גם ארישא ואינו כן ללא קאי

דברי סמ"ג עלמנו מועתקים מדברי רבינו:

ב וכו' שי ומה בין נדרים שיש בהם עינוי נפש לדברים וכו'. מנואר שם בגמרא:

ולענין הלכה ק"ל כרבנן דחייבה וקישוט נדרי עינוי נפש הם וכו' אכל הרמב"ם ז"ל פסק מדבר הונא כר' יוסי דאיתו מפר אלא משום נדרים שבינו לבניו והר"א ז"ל ג"כ כתב בפסקיו כן אכל הרמב"ם ז"ל כתב דקישוט ותשמיש הוו דברים שבינו לבניו ומפר לעצמו ואפשר דכ"ל וכו' ואע"ג דבפסקי הר"א ז"ל כתוב הרמב"ן צנויר טעות סופר הוא וצ"ל גרסין דלמטה כתב בשם הרמב"ן ז"ל דהפך שכתב וכתב הרמב"ן ז"ל ושמועין מהא דהלכתא כרבנן דליכא אמורא דפליג עליה דשמואל ולי וליעיל מיינה שכתב כתב הרמב"ם ז"ל והלכתא כרבנן דחידו ורזיס הלכה כרבנן וכו' הרמב"ן גרסין צנויר שהוא דעת הרמב"ן ז"ל דפסק כרבנן וכדכתב הר"ן ז"ל בשמו בפרק הנזכר דף פ"ב והדבר מוכיח שהוא טעות סופר שם ג"כ כיון שהעתיק לשונו והלכתא כרבנן דחידו ורזיס כו' ואין זה לשון הרמב"ם ז"ל כלל בצאופן שנתחלף הענין ולמטה שכתב אכל הרמב"ן כתב דקישוט ותשמיש הוו דברים שבינו לבניו וכו' הוי הרמב"ם צ"ל ולעיל מיינה שכתב כתב הרמב"ם ז"ל והלכתא כרבנן הוי הרמב"ן צנויר והוא מוכיח למ"ש עוד למטה גבי הא דשמואל וכתב הרמב"ן ז"ל ושמועין מיינה כו' א"כ למדנו מהר"א ז"ל שדעת רבינו ז"ל לפסקו כר' יוסי והרמב"ן ז"ל פסקו כרבנן ומפני זה החילוק אשר נדברי הר"א ז"ל הוי נמשך אחר לשון הדפוס וכתב צמ"ג ר"ב דלא כקבצת הרמב"ן ז"ל שהזכיר הר"א ז"ל שפסקו כר' יוסי אכל מדברי הרמב"ם צ"ל ג"כ נראה וכו' ואינו כן דאין זה אלא הרמב"ם ז"ל רבינו שפסקו כר' יוסי כדכתיבנא, ולכן יש לתמוה עליו גבי רחיה שכתב אחד עינוי גדול ואחד עינוי קטן וכו' כיצד נדרה או נשבעה שלא תרחץ היום או שלא תשתה היום יין וכו' דהוי עינוי נפש, והרב צ"י צמ"ג ר"ב דאית ליה דר' יוסי לא פליג ארחיה ותימה הוא לומר כן דהא צדיא אמר שם במסקנא אחר שפירשו דברי המשנה דברי ר' יוסי אדרי' דהכא א"ר יוסי דרחיה הוי עינוי נפש וגבי כניסה ממשע דלא הוי עינוי ואי במסקנא לא פליג ר"י ארחיה מאי קושיא ומלמד זה כיון דלמאי דס"ד מעיקרא פליג ר' יוסי גבי רחיה להר"א ז"ל והחוס' דלא גרסי ור' יוסי אמר טיול חד יומא לא הוי טיול וכו' אלא דאית ליה דרחיה לא הוי עינוי א"כ אמאי אמרינן דבר במסקנא מהך ואפי' לפירוש הר"ן ז"ל דאית ליה מאי דס"ד דרחיה הוי עינוי מ"מ כדכר במסקנא לא אמרי' אס ארחץ היום אית ליה דר' יוסי אית ליה דרחיה הוי עינוי. ועוד החוס' הכריחו שם מפרק המדיר דר"י אית ליה דרחיה לא הוי עינוי אלא ודאי דר' יוסי ארחיה נמי פליג. ולתרוך דברי רבינו ז"ל נאמר דשם בגמרא הקשו מדר' יוסי לר"י דר"י אמר במתקם אחר דכניסת נבדים הוי לער דקודמת לחיי אחרים ומירלו דללים כניסת נבדים מרחיט הגוף דאמר שמואל דערבוביתא דמאני כלומר שנושא נבדים שאינם רחוקין מציא ליד שעתים וערבוביתא דנופא דהיינו וזהוהא הבא על צביו של אדם ואינו רוחץ מתיא ליד שיחתי וכיצי הרי דמניעת כיבוס נבדים מציא שעתים חו קשה ממניעת רחיצת הגוף שאינו מציא אלא ליד שיחתי וכיצי שיש להם רפואה. עוד שם שלחו מתם וההרו ערבוביתא וקובר רבינו ז"ל דמדקאמר ההרו פליג אדר' יוסי דאמר דככל ערבוביתא בין מניעת כניסת נבדים בין מניעת רחיצת הגוף לזיור וכן פירשו שם הר"א ז"ל אע"כ דהחוס' פירשו שם דאיתו מזהיר אלא מניעת כניסת נבדים מ"מ רבינו ז"ל קובר כפירוש הר"א ז"ל והר"ן ז"ל וכיון דשלחו מתם שיהירו צבולם משמע דלית הלכתא כר"י נרחיה אלא דהוי לער ועוד כיון דשמואל אמר דמיימי ליד שיחתי וכיצי וכו' יש לך לער גדול מזה לכך פסק רבינו ז"ל דלא כר' יוסי נרחיה והוא טעם נכון לפסק רבינו:

ג אסרה עליה תשמיש בל אדם שבעולו בו'. היינו כר' יוסי דא"ל דתשמיש הוא מדברים שבינו לבניו דכן פסק הוא כר' יוסי כדכתיבנא אכל אם היה פוסק רבינו ז"ל כרבנן לא היה פוסק בתשמיש סתם אסרה בכל העולם דכיון דמסקנא לן אי הוי דברים שבינו לבניו או עינוי נפש כדאיבעיא לן לרבנן והוי בעינא דלא אישפטיט הי"ז ספק דאם הפך ודאי דאיתו לוקה על הפסק אלא מפני שהוא פסק כר"י כתב בפשיטות שחלקו מפר ולא של אחרים: **אסרה** עליה תשמיש בל אדם וכו'. וגם מ"ש צפירוש

מגדל עז

ג אסרה עליה תשמיש עד אצילה בלד. סוף משנת נדרים:

תרעו

במדבר לא מטות

אונקלוס

יְקוּם אִישָׁה הַפָּרִם וַיְהוּה יִסְלַח-לָהּ:
 יד כָּל-נָדָר וְכָל-שְׁבַעַת אִסָּר לְעֵנַת נַפְשׁ
 אִישָׁה יְקִימוּ וְאִישָׁה יִפְרְנוּ: טו וְאִם-הֶחְרַשׁ
 יַחְרִישׁ לָהּ אִישָׁה מִיּוֹם אֲרִיזוֹם וְהַקִּים אֶת-
 כָּל-נִדְרֶיהָ אוֹ אֶת-כָּל-אִסְרֶיהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ
 הַקִּים אַתֶּם כִּי-הֶחְרַשׁ לָהּ בְּיוֹם שְׁמֵעוּ:
 טז וְאִם-הִפְרַ יִפְרַ אַתֶּם אַחֲרֵי שְׁמֵעוּ וְנִשְׂא
 אֶת-עֹנֶנָּה: יז אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
 אֶת-מֹשֶׁה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין-אָב לְבֵתוֹ
 בְּנַעֲרִיהָ בֵּית אָבִיהָ: פ שְׁנֵי לֹא א וַיְדַבֵּר יְהוָה
 אֶל-מֹשֶׁה לֵּאמֹר: ב נָקֻם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 מֵאֵת הַמְּדִינִים אַחַר תְּאִסֵּף אֶל-עַמּוּד:
 ג וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל-הָעָם לֵאמֹר הִחְלָצוּ
 מֵאִתְּכֶם אֲנָשִׁים לְצַבָּא וַיְהִי עַל-מַדְיָן לָתֵת
 נִקְמַת-יְהוָה בְּמַדְיָן: ד אֶלְפָּ לַמִּטָּה אֶלְפָּ לַמִּטָּה לְכָל מִטּוֹת יִשְׂרָאֵל
 תִּשְׁלַחוּ לְצַבָּא: ה וַיִּמְסְרוּ מֵאֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל אֶלְפָּ לַמִּטָּה שְׁנַיִם-עָשָׂר

נפשה לא יקומו לא בעלה בטלנון
 ומן קדם יי ישתבק לה: יד כל
 נדר וכל קיומת אסר לסגפא נפש
 בעלה יקימונו ובעלה יבטלנון:
 טו ואם משתק ישתק לה בעלה
 מיום ליום ויקים ית כל נדרהא
 או ית כל אסרהא די עלה קים
 יתהון ארי שתק לה ביומא
 דשמע: טז ואם בטלא יבטל
 יתהון בתר דשמע ויקבל ית
 חובה: יז אלין קמיא די פקד יי
 ית משה בין גברא לאתתה בין
 אבא לברתה ברביותהא בית
 אבוהא: א ומלל יי עם משה
 למימר: ב אתפרע פרענות בני
 ישראל מן מדינאי בתר בן
 התפנש לעמד: ג ומלל משה עם
 עמא למימר זריזו מנכון גברין
 לחילא ויהון על מדין למתן
 פרענות דין עמא דיי במדין:
 ד אלפא לשבטא אלפא לשבטא
 לכל שבטיא דישראל תשלחון
 לחילא: ה ואתבחרו מאלפיא
 דישראל אלפא לשבטא תרי עשר

רש"י

מדינים נתעזרו על ריב לא להם. דבר אחר, מפני שחי
 פרידות טובות שיש לי להוליא מהם, רות המואביה ונעמה
 העמונית (בבא קמא לח): (ג) וידבר משה וגו'. אף על פי
 שמע שמייתמו תלויה בדברא, עשה בשמחה ולא אחר (ספרי
 קני): ה החלצו. כתרומתו, לשון תלויה צבא (פסוק ה), מזויינים:
 אנשים. דליקיס (תנחומא א), וכן צבא לנו אנשים (שמות י ט),
 וכן אנשים חכמים וידעים (דברים א ט): נקמת ה'. שהעומד
 כנגד ישראל כאלו עומד כנגד הקדוש ברוך הוא (תנחומא סט):
 (ד) לכל מטות ישראל. לרבות שבט לוי (ספרי קני):
 (ה) וימסרו. להודיען שזמן של רועי ישראל כמה הם
 חזקים על ישראל, עד שלא שמעו במיתתו מה הוא אומר
 עוד מעט וסקלני (שמות י ט ד), ומשמעו שמייתת משה תלויה

שפתי חכמים הקצר

ית. בגון שלא תטעם אחד מכל המינים, או שלא תשתה אחד ממיני
 משקים (רא"ם). א. דכתיב 'נקום נקמת וגו' אחר תאסף וגו' (מנח"י).
 ב. דלא היה לו לומר 'אנשים', דהא אין דרכן של נשים לצאת
 למלחמה (דב"ט). ג. דברישא כתיב (פסוק ב) שאמר לו הקדוש ברוך

בנידוי הוא מטעם אחר מאי ק"ו הוא, אלא ודאי שגם הא
דהוא בנידוי הוא משום הכי איסורא דשומע ושוחק שהוא
חמור כמו מזכיר עלמו, ודין זה למדין אנו ממזכיר ש"ש
לבעלה, ולפי"ז כיון דהא דשומע ושוחק בנידוי ממזכיר ילפינן

ל"י וא"כ נראה שפיר למה לא נקט הרמב"ם הכי דינא דשומע
ושוחק במנין הכ"ד דברים שמנדין עליהם, דכיון דשומע
ושוחק ממזכיר ילפינן לה גכ"ל כבר דין זה דשומע ושוחק
במזכיר ומזכיר ש"ש לבעלה כבר כהנה הרמב"ם.

סימן כג

בענין אביה ובעלה מפירין נדריה

הרמב"ם צפ"ח מה"י נדרים ה"י כתב מה הארום חזרה
לרשות אביה וכל שתדור האב מפר כשהיה קודם
שתתארם עכ"ל, ולי"ע מה דהוסיף הרמב"ם בזה שמפר
כשהיה קודם שתתארם דדברים אלו נראין לכאורה מיותרים.
ונראה דהרמב"ם השמיטנו כאן ולאחר מיתת הארום חוזרת
לרשות האב לגמרי ויכול להפר כל נדריה אפילו נדריה שאינן
של עינוי נפש, שכן הוא שיטת הרמב"ם דאב מיפר כל
נדרים אפילו אינם של עינוי נפש, ולאחר שנתארסה כיון
דאינו מפר אלא בשותפות הבעל אינו יכול להפר רק כדן
בעל נדרים של עינוי נפש וזינו לצינה והשמיטנו הרמב"ם
ללאחר מיתת הארום חוזרת כמו שהיה קודם שתתארם
דהאב יכול להפר כל נדריה, ולאפוקי מדעת הרבנו יחיאל
שהוצא בטור דס"ל ג"כ כדעת הרמב"ם דאב יכול להפר
כל נדריה מ"מ לאחר מיתה הארום כשהחזרה לרשות אביה
אינו יכול להפר אלא נדרים של עינוי נפש וזהו מה שכיון
הרמב"ם בכאן.

ובעיקר פלוגתיהוה נראה דבהא תליא, דיש לחקור בנדרים
שנדרה לאחר מיתה הארום דהאב מיפר, אם
נריך לצו"ה צו"ה מטעם נהרוקנה או דנימא דכיון דהאב
לחוד"י יכול להפר אף בלא נהרוקנה ואף דצחי הארום
הוא דאין האב יכול להפר לחוד אינו רק מטעם דהארום
מגרע זכותו של האב, דהרי אף באותם נדרים שאין לארום
זכות להפר כלל בזה וכגון בנדרים שאינם של עינוי נפש
דלדעת הרמב"ם דאב מיפר כל נדרים **ומ"מ כשנתארסה**
אינו מיפר אלא נדרים של עינוי נפש ומשום דכיון דלחוד"י
אינו יכול להפר רק עם בעל ביהוד ולכן אינו יכול להפר
אלא כדן בעל, ולמה לא יפר האב לחוד"י, והרי דאף
היכא דאין זכות לארום מ"מ אינו יכול אב לחוד"י להפר
ומשום דאיסורין הו"ל יאראה מרשות האב לענין זה שלא
יוכל להפר לבדו, וכמפורש באמה כל זה בגמ' קידושין דף ד'
דלענין הפרת נדרים נפקא ל"י מרשותו, אבל לאחר מיתה
הארום י"ל דהיא חוזרת לרשות האב, ורק צ"י יראה של
נישואין אינה חוזרת, ומש"ה יכול האב לחוד"י להפר אף
בלא נהרוקנה, והא דלריכין למילך מקרא דב"ב ע"י דנהרוקנה
לרשות האב הוא רק בנדרים שנדרה צחי הארום דכיון
דהארום כבר זכה בהנדרים זה מעכ"ל ומגרע דינו של
האב שאינו יכול להפר מטעם דין הפרה שלו, או דנימא דגם

בנדרים שנדרת לאחר כן לריכס אנו למילך מטעם נהרוקנה
וימשום דגם צ"י יראה איסורין שוב אינה חוזרת לרשות האב
ורק מטעם נהרוקנה אחינן על"ה שרשות הארום נהרוקן
להאב, ונראה דצ"ה פלגי ר"י והרמב"ם, דרבינו יחיאל ס"ל
דגם בנדרים שתדור לאחר מיתה ג"כ לריכס לדינא דנהרוקנה
וכי"ו דרשות הארום נהרוקן להאב וע"כ לא נהרוקן לו
אלא כפי כחו של בעל שלא היה לו זכותם להפרה רק על
נדרים עינוי נפש ומש"ה גם האב הבא ממחו אינו יכול
להפר כי אם נדרים עינוי נפש, והרמב"ם ס"ל דצ"י יראה הארום
חוזרת לרשות אביה ואין אנו לריכס כלל לדין נהרוקנה,
וע"כ האב מיפר כשהיה קודם שתתארם כל נדריה, ומדוקק
מאוד לשון הרמב"ם דהכא בהל"י כתב הדין דחוזרת לרשות אביה
ולא הזכיר כלל דין נהרוקנה ולקמן בהע"ז נקט הדין דנהרוקנה
בני נדרים שנדרה לפני הארום ומשום דתרחי דינים המה,
וזהו שכתב הרמב"ם הכא דחוזרת לרשות אביה וכל נדריה
שתדור מפר האב כשהיה קודם שתתארם דכתבנו לעיל
דמלמנו צ"ה דלא כהרבנו יחיאל, והוא משום הכי טעמא
דכו"ל חזרה לרשות האב צ"י יראה הארום.

בדס"ט שמע אביה והפר לה וכ"י חוזר האב ומיפר חלקו
של בעל וכ"י הן הן דברי צ"ש וצ"ה תומרים אינו
יכול להפר ומשום דמיקלש קליש, ושיטת הרמב"ם דכל זה הוא
לאחר יום שמעו דאב אצל אם היה ציוס שמעו של האב חוזר
האב ומיפר הכל כאחד, והנה בגמ' מפרש הטעם משום
דמיקלש קליש ומש"ה אינו יכול להפר והראשונים פירשו
משום דמיקלש קליש ע"כ אינו חשבו להורישו לאב ולפי"ז
ל"ע החלוק בין יום שמעו דכתב הרמב"ם דאז יכול האב
להפר ומ"ש דצ"ה אמרינן נהרוקנה כיון דמיקלש קליש,
ולכאורה יש לפרש דברי הרמב"ם דס"ל דכיון דמיקלש קליש
ולא נהרוקנה אי"כ נמלא דהפרת האב לא חזי לאיטוריפי
ונהצטלה הפרת האב וממילא בעיל גם המיקלש קליש (וכמו
שהקשה כן באמה הרא"ש) וש"כ הדר דינא לומר צו נהרוקנה,
אלא דכל זה ציוס שמעו דאב אצל לאחר יום שמעו כיון
דהפרת האב נהצטלה והאב נריך לחזור ולהפר את חלקו
וש"כ הו"ל לאחר יום שמעו דאב שאינו יכול להפר, ורק
לצ"ש דהפרת האב קיים והאב אין לריך להפר אלא חלק
הבעל, ועל חלק הבעל שרק עכשיו לאחר מיתתו נהרוקנה
לו מעכשיו מתחיל היום שמעו כיון שמקודם לא היה